

Literaturanmeldelser.

Hans Reusch: Norges Geologi. — Norges geologiske Undersøgelse, Kristiania, 1910, Nr. 50 (196 S. 1 Tavle). Pris 1,50 Kr.

Mens der i de fleste andre Lande, saaledes ogsaa her i Danmark, gives ret udførlige sammenfattende Fremstillinger af Landenes Geologi, har det hidtil været smaat med Norge, og denne Bog vil saaledes afhjælpe et Savn, der har været stærkt følt af dem, der ønskede at lære dette Lands Bygning nærmere at kende. Man skulde paa Forhaand synes, at i et Land som Norge, hvor den nøgne Klippe er tilgængelig i saa høj Grad som næppe noget andet Sted, maatte Interessen for Geologi være trængt vidt ud i Befolkningen. Imidlertid er dette ikke Tilfældet, og som Forfatteren gør opmærksom paa, er Grunden dertil væsentlig den, at de geologiske Forhold i Norge er saa vanskelige at tyde, at selv Fagmanden de fleste Steder næppe kan give en sikker Tydning af Bjærgarternes Dannelsesmaade og Lejringsforhold. Her er naturligvis ikke Stedet til at komme ind paa Enkeltgheder i Bogen; det synes, at Kvartærdannelserne, som dog gennemgaaende er nogle af dem, der er lettest at tyde, er behandlede temmelig kortfattet. Som man kan vente, er Hovedvægten overalt lagt paa Malmene og andre teknisk vigtige Bjærgarter, hvorom der gives gode Oplysninger i Bogen. Talrige godt udførte Figurer illustrerer Teksten.

O. B. Bøggild.

Martin Rikli og Adolf Heim: Sommerfarten in Grönland. — Frauenfeld 1911 (262 Sider med 16 Tvl., 2 Kort og 37 Tekstfig.).

Indeholder væsentlig en Beskrivelse af en Rejse, som den schweitziske Botaniker Rikli foretog i Sommeren 1908, og heri er der saa indflettet enkelte Kapitler af Schweitzer-Geologen Heim, der berejste Landet i 1909. Riklis Rejse strækker sig fra Godthaab og nordpaa, og ender med Øen Disko, af hvilken der navnlig gives en meget fyldig Beskrivelse. I det hele faar man et meget levende Billede af Naturen og Folkelivet i Grönland og af de forskellige, mere eller mindre behagelige Indtryk, som Rejselivet deroppe efterlader; særlig In-

teresse har de fortrinlige Skildringer af det grønlandske Planteliv, som Rikli har givet. De særlig vellykkede Illustrationer er for største Delen Reproduktioner efter Heim's Fotografier.

O. B. Bøggild.

Indianlif i El Gran Chaco (Syd-Amerika) af Erland Nordenskiöld. Med 162 Illustrationer og et Kort. Stockholm, Albert Bonniers Forlag. 8°, 319 S.

Forf., Friherre Dr. phil. Erland Nordenskiöld giver i dette Værk et smukt Resultat af sine Rejser og Ophold 1908—09 blandt Indianerne i Gran Chaco. E. N. har allerede i 1904—05 foretaget betydelige Rejser iblandt Indianerne i Peru og Bolivia, og Resultaterne deraf er fremkomne i forskellige videnskabelige Skrifter, hvoraf flere er anmeldte i dette Tidsskrift; ligeledes er E. N.s Foredrag i Selskabet den 6. April 1906 publiceret i i dette Tidsskrifts 18. Bd., S. 235. Nærværende Værk er ikke nogen Rejsebeskrivelse, ihvorvel man i Bogens enkelte Kapitler ogsaa faar lidt Underretning om Rejselivet, men en Skildring af Indianernes daglige Liv i deres Hjem, lige til det allerintimeste. Forf. har forstaaet at komme de Indfødte paa saa nært Hold, at han har kunnet leve sammen med dem, som var han en af deres egne, og just derved opnaaet at kunne skildre for os disse, i hvert Fald for de af Evropæisme uberørte, Naturbørns ejendommelige og, som det synes, lykkelige Tilværelse. Han bor sammen med dem i deres Hytter, deltager i deres Jagt og Fiskeri, deres Maallider, Danse- og Drikkefester til ud paa Nætterne, som om han selv var Indianer. Deres Fortællere har han formaet til at berette sig de mange ejendommelige Sagn, der danner et særdeles værdifuldt Afsnit i dette sociologiske Værk, som man vel vil kunne kalde Bogen.

Ledsaget af en ung Svensker, Carl Moberg, som han traf paa sin Rejse med Skib til Buenos Aires, besøgte Forf. Choroti- og Ashluslay-Indianere ved Rio Pilcomayo. Chané- og Chiriguano-, Tapiete- og Tsiraku-Indianere. Chané- og Chiriguano-Indianerne er ret paavirket af evropæisk Civilisation; de hyller sig ofte tæt til i evropæiske Klædnings-

stykker, er delvis en Slags Kristne, der desværre sammen med Kristendommen har importeret Brændevinen; de har en stærk Sky for at vise det nøgne Legeme, hvoraf man maaske vilde slutte sig til en højere Moral hos dem end hos de andre, der saavel for Kvinders som for Mænds Vedkommende som Regel ikke har evropæisk Skamfølelse; men det er lige det modsatte, det er kun en evropæisk Mode, de har faaet indført, og Moralen staar saaledes meget højere hos Choroti og Ashluslay, der lever deres ubundne Naturliv, i hvilket saa at sige alt foregaar for aabent Tæppe.

Livligt og malende med mange Detailler gennemgaar Forf. i Bogens forskellige Kapitler Indianerne fra Fødslen til Graven. Han fortæller os om Indretningen af deres Huse med alt Tilbehør, deres Kunst, Handel og Industri, Agerbrug, Giftermaal, Børneopdragelse, Fester og Krige o. s. v. Bogen er forsynet med talrige Illustrationer af Typer, Landskaber, hjemlige Scener, som alle er efter Forf.s Fotografier, tilligemed en stor Samling Tegninger af Husredskaber og Vaaben etc., som har etnografisk Interesse. Mange af de helsides Situationsbilleder er ligefrem fortræffelige og fortæller mere, end mange Sider Tryk vilde gøre. Det er ikke saa overmaade meget, vi ejer af den Art geografisk Literatur om Syd-Amerikas Indianere, hvilket giver Værket yderligere Tiltrækning.

Ole Olufsen.

A. de Quervain og A. Stolberg: Durch Grönlands Eiswüste. — Strassburg og Leipzig. 1911. (180 Sider med talr. Illust.).

Hovedformaalet med de to Forfatteres Rejse, der blev udført i 1909, var dels at foretage Undersøgelser over Indlandsisens Beskaffenhed, dels at undersøge Bevægelserne i de øvre Luftlag ved Hjælp af Balloner. Særlig Interesse har Beskrivelsen af deres Fremtrængen paa Indlandsisen indenfor Umanak; det viste sig her, at Isen var fuld af Spalter og andre Ujævnheder i langt større Udstrækning, end man har kendt tidligere. hvorved Forfatterne blev forhindrede fra at gennemføre den af dem lagte storslaaede Plan, at gaa tværs over Isen helt til Angmagsalik. Skildringen af denne Isrejses Vanskeligheder er overordentlig interessant; men ogsaa den øvrige Del af Bogen, der er en Beskrivelse af Rejsen fra Kjøbenhavn til Godthaab og videre til Umanak, og bl. a. indeholder særskilte

Kapitler om Kolonisationshistorien og om Land og Folk (herunder ogsaa Administrationsforhold), maa læses med stor Interesse, tilmed da Bogen er fortrinlig illustreret.

Særlig Omtale fortjener de Quervain's Forhold til Cook, sammen med hvem Ekspeditionen rejste tilbage til København. De Q. fortæller, at C. over for ham har paastaet, at Solen, selv ved Nordpolen, stod i meget forskellig Højde ved »Middag« og »Midnat«, og at C., efterat de Q. havde paavist ham Umuligheden heraf, gik ind paa den af de Q. fremsatte Forklaring, at Paastanden maatte skyldes en Forveksling i C.s Erindring af det Tidspunkt, han var ved Polen, med et eller andet foregaaende eller efterfølgende Tidspunkt. De Q. skriver endvidere, at der efter denne Diskussion stadig hos ham holdt sig en Tvivl om C.'s Paastands Paalidelighed; han mente imidlertid ikke, at han, efter selv at have givet C. en Forklaring af hans Fejltagelse, burde fremkomme med dette Udsagn, dengang Polspørgsmaalet var brændende. Ref. kan ikke se andet, end at det netop dengang vilde have været af meget stor Betydning at faa fremdraget alt, hvad der kunde tale for og imod C.; i alle Tilfælde er det ikke berettiget, at de Q., naar han sidder inde med en saadan Viden, andet Steds (»Die Woche«, 11. Sept. 1909) allægges uforbeholdent Vidnesbyrd for C.; det hedder her bl. a.: — und wenn er da erzählt, so wohnte in seiner überlegenen knappen — — Ausdrucksweise eine Klarheit und Sicherheit, die den bedeutenden Charakter und die innere Wahrheit verriecht.

O. B. Bøggild.

Beskrivelse af Nørre Aa Dalens Moser og Enge. — Udg. af Det danske Hedeselskab. Viborg, 1910. (55 S. 1 Kort).

Ovenstaaende Værk er i det væsentlige Resultat af et Arbejde, som blev udført af Fællesudvalget for Moseundersøgelser, der i 1907 stiftedes af Hedeselskabet og Moseselskabet i Forening; da baade det nævnte Udvalg og Moseselskabet gik ind med Udgangen af 1909, overtog Hedeselskabet Arbejdet. Den største Del af Værket er forfattet af A. Mentz og giver en meget udførlig og interessant botanisk Beskrivelse af de forskellige Mose- og Kærvegetationer og en Fremstilling af Jordbundsforholdene: Jordbunden udgøres dels af Dynd og dels af Tørv, og den sidstes Værdi som Kultur-